

XÂY DỰNG NỀN TƯ PHÁP CHUYÊN NGHIỆP, HIỆN ĐẠI, CÔNG BẰNG, NGHIÊM MINH, LIÊM CHÍNH, PHỤNG SỰ TỔ QUỐC, PHỤC VỤ NHÂN DÂN

NGUYỄN HUY PHƯƠNG*

Tóm tắt: Bài viết phân tích cơ sở lý luận và thực tiễn của việc xây dựng nền tư pháp chuyên nghiệp, hiện đại, công bằng, nghiêm minh, liêm chính, phụng sự Tổ quốc, phục vụ Nhân dân trong bối cảnh xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa (NNPQXHCN) Việt Nam và hội nhập quốc tế trong kỷ nguyên mới. Trên nền tảng các Nghị quyết của Đảng, Hiến pháp năm 2013 và yêu cầu bảo vệ quyền con người, tác giả chỉ ra vai trò đặc biệt của tư pháp trong bảo vệ công lý, củng cố niềm tin của Nhân dân và tạo lập môi trường pháp lý an toàn cho phát triển kinh tế thị trường. Bài viết đánh giá những kết quả bước đầu của cải cách tư pháp, đồng thời chỉ rõ các hạn chế về tổ chức bộ máy, chất lượng đội ngũ, cơ sở vật chất, tính độc lập và minh bạch tư pháp. Trên cơ sở đó, tác giả đề xuất nhóm giải pháp hoàn thiện pháp luật, hiện đại hóa tư pháp điện tử, xây dựng đội ngũ cán bộ liêm chính, chuyên nghiệp, tăng cường giám sát và hợp tác quốc tế, coi đây là điều kiện tiên quyết để xây dựng NNPQXHCN “của Nhân dân, do Nhân dân, vì Nhân dân”.

Từ khóa: Cải cách tư pháp; Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa; nền tư pháp hiện đại; quyền con người; liêm chính và minh bạch tư pháp

Ngày nhận bài: 22/11/2025; Biên tập xong: 24/11/2025; Duyệt đăng: 24/11/2025

BUILDING A PROFESSIONAL, MODERN, FAIR, STRICT AND INTEGRITY-DRIVEN JUDICIARY THAT SERVES THE NATION AND THE PEOPLE

Abstract: The article analyzes the theoretical and practical basis for building a professional, modern, fair, strict, honest, serving-the-Fatherland, serving-the-People judiciary in the context of building a Socialist rule-of-law state of Vietnam and international integration in the new era. Based on the Party's Resolutions, the 2013 Constitution and the requirement to protect human rights, the author points out the special role of the judiciary in protecting justice, strengthening people's trust and creating a safe legal environment for the development of a market economy. The article evaluates the initial results of judicial reform, and at the same time points out the limitations in organizational structure, staff quality, facilities, judicial independence and transparency. On that basis, the author proposes a group of solutions to improve the law, modernize electronic justice, build a team of honest and professional officials, strengthen supervision and international cooperation, considering this a prerequisite for building a socialist rule-of-law state “of the people, by the people, for the people”.

Keywords: Judicial reform; Socialist rule-of-law state; modern judiciary; human rights; judicial integrity and transparency

Received: Nov 22, 2025; **Editing completed:** Nov 24, 2025; **Accepted for publication:** Nov 24, 2025

Đặt vấn đề

Xây dựng nền tư pháp chuyên nghiệp, hiện đại, công bằng, nghiêm minh, liêm chính, phụng sự Tổ quốc và phục vụ Nhân dân là một trong những nhiệm vụ chiến lược trong tiến trình cải cách tư pháp ở Việt Nam. Nhiệm vụ này được Đảng và Nhà nước nhiều lần khẳng định, đặc biệt tại Nghị quyết số 49-NQ/TW ngày 02/6/2005 về chiến lược cải cách tư pháp đến năm 2020 và tiếp tục được nhấn mạnh trong Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09/11/2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện NNPQXHCN Việt Nam trong giai đoạn mới (Nghị quyết số 27-NQ/TW). Trong bối

cảnh hội nhập quốc tế sâu rộng, sự phát triển mạnh mẽ của khoa học công nghệ, yêu cầu bảo vệ quyền con người ngày càng cao, cùng với những thách thức của biến đổi xã hội và tội phạm phi truyền thống, nền tư pháp Việt Nam phải đổi mới toàn diện về thể chế, tổ chức bộ máy, phương thức hoạt động và đội ngũ cán bộ tư pháp. Bài viết này nhằm phân tích một cách toàn diện cơ sở lý luận, yêu cầu thực tiễn và các giải pháp trọng tâm để xây dựng nền tư pháp chuyên nghiệp, hiện đại, công bằng, nghiêm minh, liêm chính, phục vụ

* Email: Phuongvksvp57@gmail.com

Tiến sĩ, Nguyên Phó Viện trưởng Viện kiểm sát nhân dân tỉnh Vĩnh Phúc, Giảng viên Trường Đại học Kiểm sát

Nhân dân theo đúng tinh thần NNQPXHCHN Việt Nam.

1. Cơ sở lý luận của việc xây dựng nền tư pháp chuyên nghiệp, hiện đại và liêm chính

1.1. Xuất phát từ yêu cầu của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam

Việc xây dựng nền tư pháp chuyên nghiệp, hiện đại và liêm chính bắt nguồn từ yêu cầu xây dựng NNQPXHCHN Việt Nam, vì đây là một trong những mục tiêu quan trọng của quá trình xây dựng và hoàn thiện Nhà nước này, nhằm đảm bảo cho tư pháp thực hiện hiệu quả vai trò là cơ quan bảo vệ pháp luật, công lý và quyền con người, qua đó củng cố niềm tin của nhân dân vào hệ thống pháp luật và sự công bằng xã hội. Cụ thể xuất phát từ các lý do sau:

- Thực hiện mục tiêu chiến lược của Nhà nước pháp quyền: Nghị quyết số 27-NQ/TW đã xác định rõ việc xây dựng nền tư pháp chuyên nghiệp, hiện đại, công bằng, nghiêm minh và liêm chính là một trong 05 mục tiêu quan trọng trong quá trình xây dựng và hoàn thiện NNQPXHCHN.

- Đáp ứng yêu cầu của thời đại mới: Nền tư pháp cần chuyên nghiệp, hiện đại để đáp ứng những thách thức của thời đại Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, sự phát triển của công nghệ, thông tin và xu hướng hội nhập quốc tế.

- Tăng cường hiệu lực và hiệu quả thực thi pháp luật: Một nền tư pháp chuyên nghiệp sẽ đảm bảo tính chính xác, khách quan và hiệu quả trong việc giải quyết các vụ án, bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của công dân và tổ chức.

- Xây dựng niềm tin trong nhân dân: Nền tư pháp liêm chính, công bằng và trong sạch sẽ giúp xây dựng và củng cố niềm tin, sự tôn trọng của người dân vào hệ thống Tòa án, Thẩm phán và pháp luật.

- Thực hiện nguyên tắc thượng tôn pháp luật: Để pháp luật trở thành chuẩn mực ứng xử của mọi chủ thể trong xã hội, nền tư pháp phải hoạt động một cách nghiêm minh và nhất quán.

- Phục vụ sự nghiệp xây dựng đất nước: Nền tư pháp chuyên nghiệp, hiện đại và liêm chính là nền tảng để xây dựng nền hành chính nhà nước phục vụ nhân dân, phục vụ doanh nghiệp, góp phần kiến tạo sự phát triển và đổi mới sáng tạo của đất nước.

Mặt khác, NNQPXHCHN Việt Nam được xác định là Nhà nước của Nhân dân, do Nhân

dân và vì Nhân dân, nơi quyền lực nhà nước được phân công, phối hợp và kiểm soát giữa các cơ quan lập pháp, hành pháp và tư pháp¹. Trong đó, tư pháp có vai trò đặc biệt quan trọng: Bảo vệ công lý, bảo vệ pháp luật, bảo vệ quyền con người và quyền công dân. Một nền tư pháp không chuyên nghiệp hoặc không độc lập sẽ dẫn tới tình trạng oan sai, bỏ lọt tội phạm và làm suy yếu niềm tin của Nhân dân đối với Nhà nước. Chính vì vậy, yêu cầu xây dựng nền tư pháp chuyên nghiệp, hiện đại và liêm chính vừa mang tính hiến định vừa mang tính chính trị - pháp lý nền tảng.

1.2. Xuất phát từ yêu cầu bảo vệ quyền con người trong giai đoạn mới

Việc xây dựng nền tư pháp chuyên nghiệp, hiện đại và liêm chính phải xuất phát từ yêu cầu bảo vệ quyền con người trong giai đoạn mới vì đó là mục tiêu cốt lõi của NNQPXHCHN. Một nền tư pháp mạnh mẽ về mặt chuyên môn, hiện đại về công nghệ và liêm chính về đạo đức mới có thể đảm bảo thực thi công lý, bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người dân, cũng như đáp ứng xu thế hội nhập quốc tế và sự phát triển của thời đại. Cụ thể:

- Yêu cầu bảo vệ quyền con người là mục tiêu cốt lõi

Phục vụ và bảo vệ công lý: Một nền tư pháp chuyên nghiệp, hiện đại, liêm chính mới có thể thực thi nhiệm vụ bảo vệ công lý, bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân, đảm bảo tính nghiêm minh, công bằng, hiệu quả của hệ thống pháp luật.

Đáp ứng nhu cầu của nhân dân: Trong bối cảnh mới, người dân ngày càng đòi hỏi cao hơn vào sự công bằng, minh bạch và hiệu quả của hệ thống tư pháp. Do đó, việc xây dựng nền tư pháp phải đặt lợi ích của người dân lên hàng đầu, tạo điều kiện thuận lợi để họ tham gia tố tụng và tiếp cận công lý.

- Phù hợp với sự phát triển và hội nhập quốc tế

Xu hướng toàn cầu: Việc bảo đảm quyền con người là xu thế quốc tế tất yếu, đòi hỏi mọi quốc gia, trong đó có Việt Nam, phải không ngừng nỗ lực để bảo đảm quyền con người trên thực tế. Một nền tư pháp hiện đại, liêm chính là điều kiện cần thiết để khẳng định vị thế và uy tín của Việt Nam trên trường quốc tế.

Thích ứng với cách mạng công nghiệp 4.0: Sự phát triển của khoa học và công nghệ tạo ra những thách thức mới đối với nền tư pháp.

¹ Điều 2 Hiến pháp năm 2013.

Việc ứng dụng mạnh mẽ công nghệ thông tin, xây dựng Tòa án điện tử và phương thức tố tụng điện tử là cần thiết để giải quyết các vấn đề mới phát sinh và nâng cao hiệu quả hoạt động tư pháp.

- Là nền tảng để xây dựng NNQPXHCH

Vai trò của tư pháp: Nền tư pháp là một trong những trụ cột quan trọng của NNQPXHCH. Việc xây dựng một nền tư pháp vững mạnh, chuyên nghiệp và liêm chính là một yêu cầu tất yếu để hoàn thiện hệ thống này.

Nâng cao năng lực đội ngũ: Xây dựng đội ngũ cán bộ tư pháp liêm chính, chuyên nghiệp, có đủ năng lực và phẩm chất để đáp ứng yêu cầu của giai đoạn mới là yếu tố then chốt.

Hiến pháp năm 2013 dành chương II để quy định về quyền con người, trong đó nhiều quyền chỉ có thể được bảo đảm hiệu quả thông qua một nền tư pháp hiện đại, minh bạch. Theo lý thuyết Nhà nước pháp quyền, cơ quan tư pháp phải là nơi phân xử độc lập, không chịu bất kỳ sự can thiệp nào ngoài pháp luật, đồng thời là “lá chắn” hiệu quả bảo vệ người dân trước sự lạm quyền. Do đó, xây dựng nền tư pháp chuyên nghiệp là con đường duy nhất để thực hiện cam kết hiến định về bảo vệ quyền con người.

1.3. Xuất phát từ yêu cầu phát triển kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế

Việc xây dựng nền tư pháp chuyên nghiệp, hiện đại và liêm chính là yêu cầu tất yếu để thúc đẩy phát triển kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế vì kinh tế thị trường cần một hệ thống pháp luật minh bạch, nhất quán và công bằng, trong khi hội nhập quốc tế đòi hỏi nền tư pháp phải tuân thủ các chuẩn mực quốc tế, đảm bảo môi trường pháp lý an toàn, đáng tin cậy và tạo dựng được vị thế trên trường quốc tế. Một nền tư pháp liêm chính và chuyên nghiệp sẽ giải quyết các tranh chấp kinh tế hiệu quả, bảo vệ quyền sở hữu trí tuệ, thu hút đầu tư, và đảm bảo sự phát triển bền vững, góp phần tạo niềm tin cho người dân và doanh nghiệp.

- Yêu cầu từ phát triển kinh tế thị trường

Tạo môi trường pháp lý tin cậy: Kinh tế thị trường vận hành dựa trên sự cạnh tranh, đòi hỏi hệ thống pháp luật phải rõ ràng, công bằng để bảo vệ quyền lợi hợp pháp của các chủ thể kinh tế. Một nền tư pháp thiếu chuyên nghiệp, thiếu liêm chính sẽ gây ra những rủi ro, làm mất niềm tin vào thị trường.

Bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp: Nền tư pháp cần đảm bảo sự tồn tại khách quan, lâu dài của các hình thức sở hữu, bảo vệ tài sản, và giải quyết tranh chấp một cách hiệu quả, công bằng.

Thúc đẩy đổi mới sáng tạo: Một hệ thống tư pháp hiện đại và chuyên nghiệp tạo điều kiện cho các hoạt động kinh tế được thực hiện một cách minh bạch và hiệu quả, khuyến khích sự sáng tạo và phát triển.

- Yêu cầu từ hội nhập quốc tế

Tuân thủ chuẩn mực quốc tế: Việc hội nhập sâu rộng vào nền kinh tế toàn cầu đòi hỏi hệ thống tư pháp phải tương thích với các chuẩn mực quốc tế và các hiệp định thương mại tự do (FTA) mà Việt Nam tham gia.

Xây dựng môi trường đầu tư hấp dẫn: Nền tư pháp chuyên nghiệp, minh bạch và liêm chính là yếu tố then chốt để thu hút đầu tư nước ngoài, bởi các nhà đầu tư quốc tế cần một môi trường pháp lý ổn định, công bằng và có khả năng giải quyết tranh chấp hiệu quả.

Khẳng định vị thế quốc tế: Một nền tư pháp mạnh, hiện đại sẽ góp phần nâng cao uy tín và vị thế của quốc gia trên trường quốc tế, đặc biệt là trong các lĩnh vực như sở hữu trí tuệ, thương mại quốc tế và đầu tư.

Như vậy, kinh tế thị trường đòi hỏi: Hệ thống pháp luật minh bạch, cơ chế giải quyết tranh chấp nhanh chóng, Tòa án tin cậy, thủ tục tố tụng hiện đại. Một nền tư pháp không chuyên nghiệp sẽ làm giảm năng lực cạnh tranh quốc gia, ảnh hưởng đến môi trường đầu tư và uy tín quốc tế².

2. Thực trạng nền tư pháp Việt Nam

2.1. Những kết quả đạt được

Thời gian qua, Việt Nam đã đạt được nhiều kết quả trong xây dựng nền tư pháp chuyên nghiệp, hiện đại, công bằng, nghiêm minh, liêm chính, như: Đẩy mạnh cải cách tư pháp, chú trọng xây dựng đội ngũ cán bộ tư pháp có năng lực, phẩm chất, ứng dụng công nghệ thông tin, xây dựng Tòa án điện tử và tăng cường tính công khai, minh bạch, phòng chống tham nhũng. Việc này góp phần nâng cao chất lượng giải quyết án, đảm bảo quyền con người và xây dựng niềm tin của nhân dân vào công lý. Cụ thể:

- Về công tác cán bộ và cải cách hành chính:

+ Nâng cao chất lượng đội ngũ: Tập trung đào tạo, bồi dưỡng nâng cao trình độ chuyên

² World Bank (2021), *Rule of Law and Economic Development*, WB Publications.

môn, đạo đức công vụ và bản lĩnh nghề nghiệp cho Thẩm phán, Kiểm sát viên, luật sư...; xây dựng quy tắc đạo đức nghề nghiệp và có cơ chế thu hút, tuyển chọn người có tài năng.

+ Cải cách thủ tục hành chính: Đơn giản hóa thủ tục hành chính tư pháp, tạo điều kiện thuận lợi cho người dân tiếp cận công lý.

+ Hoàn thiện quy định pháp luật: Sửa đổi, bổ sung các văn bản quy phạm pháp luật để bảo đảm tính đồng bộ, hợp hiến, thống nhất.

- Về ứng dụng công nghệ thông tin và chuyển đổi số:

+ Xây dựng Tòa án điện tử: Từng bước chuyển đổi hoạt động của Tòa án lên không gian số, thực hiện tố tụng điện tử, nộp đơn khởi kiện, cung cấp chứng cứ, khai báo trực tuyến, tổ chức phiên tòa trực tuyến...

+ Hỗ trợ Thẩm phán: Xây dựng các phần mềm quản lý điều hành, quản lý án và ứng dụng “trợ lý ảo” để hỗ trợ Thẩm phán nâng cao hiệu quả và chất lượng công việc.

+ Tăng cường kết nối: Kết nối và khai thác cơ sở dữ liệu quốc gia, tăng cường kết nối, trao đổi thông tin giữa các cơ quan nhà nước và người dân.

- Về công bằng, nghiêm minh và liêm chính:

+ Nâng cao chất lượng xét xử: Nâng cao chất lượng bản án, quyết định ngay từ giai đoạn sơ thẩm, khắc phục tình trạng án bị sửa, hủy nhiều lần.

+ Tăng cường tính công khai, minh bạch: Công khai hoạt động của Tòa án, công khai bản án, quyết định trên môi trường mạng.

+ Đẩy mạnh phòng, chống tham nhũng: Xây dựng đội ngũ cán bộ liêm chính và cơ chế kiểm soát quyền lực, đấu tranh hiệu quả với các hành vi vi phạm pháp luật.

Ngoài ra, cải cách tư pháp còn đạt nhiều thành tựu như:

- Hệ thống pháp luật về hình sự, dân sự, tố tụng được sửa đổi toàn diện (Bộ luật Hình sự năm 2015; Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015; Bộ luật Dân sự năm 2015; Bộ luật Tố tụng dân sự năm 2015...).

- Quyền con người được thể hiện rõ trong tố tụng: Nguyên tắc suy đoán vô tội, tranh tụng tại Tòa án, bảo đảm quyền bào chữa.

- Hoạt động xét xử có tiến bộ, tỷ lệ án bị hủy, sửa giảm dần.

- Công nghệ thông tin được ứng dụng trong xét xử trực tuyến, quản lý hồ sơ điện tử

2.2. Những hạn chế, bất cập

Việc xây dựng nền tư pháp chuyên nghiệp, hiện đại ở Việt Nam trong thời gian qua còn

nhều bất cập và hạn chế, bao gồm: Năng lực, phẩm chất của đội ngũ cán bộ tư pháp chưa đáp ứng yêu cầu; hệ thống pháp luật còn thiếu đồng bộ, chậm được hoàn thiện; cơ sở vật chất, hạ tầng công nghệ chưa hiện đại; tính chuyên nghiệp, công bằng, minh bạch chưa cao; chưa thực sự gắn kết với cải cách hành chính và phòng chống tham nhũng hiệu quả.

- Về đội ngũ cán bộ tư pháp:

Năng lực và phẩm chất: Đội ngũ cán bộ tư pháp còn hạn chế về năng lực, chưa được đào tạo, bồi dưỡng chuyên sâu, đặc biệt là trong lĩnh vực pháp luật quốc tế.

Sự liêm chính: Vẫn còn tình trạng cán bộ vi phạm kỷ luật, đạo đức công vụ, chưa gương mẫu, chưa đủ liêm chính, ảnh hưởng đến niềm tin của nhân dân.

- Về hệ thống pháp luật và tổ chức bộ máy:

Tính đồng bộ và hiệu quả: Hệ thống pháp luật còn thiếu đồng bộ, chậm được hoàn thiện, gây khó khăn trong việc áp dụng thống nhất.

Tổ chức bộ máy: Tổ chức bộ máy cơ quan tư pháp còn chồng chéo, chậm đổi mới.

- Về cơ sở vật chất và công nghệ:

+ Hạ tầng công nghệ: Tình trạng xây dựng Tòa án điện tử còn chậm, cơ sở vật chất, trang thiết bị chưa đáp ứng yêu cầu hiện đại hóa.

+ Nguồn lực: Kinh phí đầu tư cho công tác cải cách tư pháp còn hạn chế, chưa đáp ứng được yêu cầu hiện đại hóa.

- Về tính chuyên nghiệp và công bằng:

+ Tính công khai, minh bạch: Hoạt động tư pháp chưa thực sự công khai, minh bạch, chưa tạo điều kiện cho người dân tiếp cận công lý dễ dàng.

+ Tính chuyên nghiệp: Hoạt động tư pháp vẫn còn nặng về thủ tục hành chính, chậm đổi mới, chưa đáp ứng yêu cầu của người dân.

+ Tính công bằng: Quyết định áp dụng, thay đổi, hủy bỏ các biện pháp ngăn chặn còn bất cập, chưa bảo đảm công bằng.

- Về gắn kết với cải cách hành chính và phòng chống tham nhũng:

+ Thủ tục hành chính tư pháp còn rườm rà, gây khó khăn cho người dân.

+ Hiệu quả phòng chống tham nhũng trong tư pháp chưa cao.

- Mô hình tố tụng còn nặng tính thẩm vấn, tranh tụng chưa đầy đủ:

+ Vai trò của luật sư hạn chế trong giai đoạn điều tra.

+ Viện kiểm sát vừa thực hành quyền công

tố vừa kiểm sát điều tra vẫn gây tranh luận về tính khách quan.

- Về tội phạm mới xuất hiện nhưng pháp luật chưa theo kịp:

Tội phạm công nghệ cao, rửa tiền, tài chính số, môi trường ngày càng đa dạng. Hệ thống điều tra, xét xử gặp khó khăn trong thu thập chứng cứ điện tử.

3. Quan điểm và yêu cầu xây dựng nền tư pháp hiện đại, chuyên nghiệp

3.1. Tư pháp phải độc lập, liêm chính và chỉ tuân theo pháp luật

Xây dựng nền tư pháp độc lập, liêm chính và chỉ tuân theo pháp luật là nguyên tắc nền tảng của mọi Nhà nước pháp quyền, là yêu cầu cốt lõi, đảm bảo sự công bằng và thượng tôn pháp luật. Điều này bao gồm việc tách bạch quyền lực nhà nước, loại bỏ ảnh hưởng từ bên ngoài, đảm bảo tính minh bạch và trách nhiệm giải trình, đồng thời sử dụng pháp luật làm kim chỉ nam duy nhất trong mọi phán quyết và hoạt động tư pháp.

- Độc lập: Nền tư pháp phải độc lập với các nhánh quyền lực khác (lập pháp, hành pháp) và mọi cá nhân, tổ chức khác. Điều này đảm bảo các cơ quan tư pháp được tự chủ, khách quan trong quá trình xét xử và không bị chi phối, can thiệp từ bên ngoài. Cụ thể, Tòa án phải độc lập với: Cơ quan hành pháp, cơ quan công tố, cơ quan điều tra, mọi tổ chức và cá nhân.

- Liêm chính: Yêu cầu tính chính trực, trung thực và không tham nhũng của đội ngũ tư pháp, từ Thẩm phán đến các cán bộ khác. Sự liêm chính là nền tảng để tạo dựng niềm tin và sự tôn trọng đối với hệ thống tư pháp trong mắt công chúng. Liêm chính tư pháp là yêu cầu sống còn, vì chỉ cần một trường hợp vi phạm đạo đức nghề nghiệp cũng có thể phá hủy niềm tin của nhân dân⁴.

- Chỉ tuân theo pháp luật: Hoạt động tư pháp phải dựa trên duy nhất luật pháp, loại trừ mọi yếu tố chủ quan, cảm tính, hoặc các quy định trái luật. Pháp luật là nguồn và là chuẩn mực duy nhất cho mọi quyết định, phán quyết của Tòa án.

3.2. Tư pháp phải hiện đại và chuyên nghiệp

Quan điểm xây dựng nền tư pháp hiện đại và chuyên nghiệp là hướng tới một hệ thống tư pháp độc lập, công bằng, nghiêm minh, liêm chính, hiệu quả và phục vụ nhân dân.

Các yêu cầu cụ thể gồm: Xây dựng đội ngũ cán bộ tư pháp liêm chính, vững chuyên môn, giỏi nghiệp vụ và công tâm; đổi mới tổ chức bộ máy để hoạt động hiệu quả; hiện đại hóa cơ sở vật chất nhằm hướng tới xây dựng Tòa án điện tử với các nhiệm vụ như số hóa hồ sơ, xét xử trực tuyến, phát triển hệ thống thông tin liên thông tư pháp, ứng dụng trí tuệ nhân tạo hỗ trợ phân tích dữ liệu (không thay thế các quyết định tư pháp).

3.3. Tư pháp phải công bằng và nghiêm minh

Quan điểm về nền tư pháp công bằng và nghiêm minh là xây dựng một hệ thống tư pháp độc lập, chuyên nghiệp, hiện đại, công tâm, liêm chính để thực hiện quyền tư pháp, xét xử, giải quyết tranh chấp, bảo vệ pháp luật và quyền lợi công dân. Yêu cầu là Tòa án phải đủ năng lực xử lý vi phạm, nhân lực tư pháp phải có bản lĩnh, tinh thông pháp luật, và cơ sở vật chất phải được hiện đại hóa. Công bằng thể hiện ở đảm bảo quyền bình đẳng của các bên trong tố tụng; xét xử khách quan; không phân biệt đối xử dưới mọi hình thức. Nghiêm minh được thể hiện ở việc xử lý kịp thời tội phạm, bảo vệ người vô tội, trừng trị đúng người, đúng tội, đúng pháp luật⁵.

3.4. Tư pháp phải phụng sự Tổ quốc và phục vụ Nhân dân

Tư pháp phải phụng sự Tổ quốc và phục vụ Nhân dân, nghĩa là hệ thống tư pháp, bao gồm: Tòa án, Viện kiểm sát và các cơ quan khác, phải hoạt động vì lợi ích của quốc gia và mọi người dân, với mục tiêu bảo vệ sự thật, công lý, quyền và lợi ích hợp pháp của công dân theo đúng pháp luật. Điều này thể hiện ở việc tư pháp phải chủ động đưa công lý đến với dân, bảo vệ quyền của họ trước khi bị xâm phạm, và góp phần xây dựng một xã hội công bằng, dân chủ và văn minh.

- Phụng sự Tổ quốc: Bảo vệ an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội, thượng tôn pháp luật và bảo vệ lợi ích quốc gia.

- Phục vụ Nhân dân: Bảo vệ quyền con người, quyền công dân; giải quyết các tranh chấp, xử lý các hành vi vi phạm pháp luật một cách công bằng, nhân văn; xây dựng một NNQPXHCHN mà mọi người dân đều có thể tiếp cận và được bảo vệ bởi pháp luật.

Điều này cũng có nghĩa là nhấn mạnh trách nhiệm đạo đức của cán bộ tư pháp, đòi hỏi họ phải “gần dân, hiểu dân, giúp dân và

⁴ UNODC (2019), *Judicial Integrity Principles and Guidelines*.

⁵ Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015.

học dân”, thực hiện công lý một cách công bằng, minh bạch và liêm chính.

4. Giải pháp hoàn thiện nền tư pháp Việt Nam

Trong tiến trình xây dựng NNQPXHCH, việc xây dựng và hoàn thiện nền tư pháp là nhiệm vụ tất yếu, có ý nghĩa quyết định. Một nền tư pháp vững mạnh, độc lập, chuyên nghiệp và công bằng là yếu tố cốt lõi để bảo vệ công lý, quyền con người, quyền công dân, đồng thời thúc đẩy sự phát triển bền vững của đất nước. Qua nghiên cứu, tác giả đề xuất một số giải pháp nhằm hoàn thiện nền tư pháp Việt Nam trong giai đoạn mới như sau:

Thứ nhất, hoàn thiện hệ thống pháp luật và cơ chế thực thi

- Hoàn thiện hệ thống pháp luật: Tiếp tục rà soát, sửa đổi, bổ sung hệ thống pháp luật để đảm bảo tính thống nhất, đồng bộ, phù hợp với thực tiễn và xu thế thời đại. Tập trung vào hoàn thiện pháp luật về tổ chức bộ máy nhà nước, bảo vệ quyền con người, kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, tư pháp, quốc phòng, an ninh.

- Tăng cường cơ chế thực thi pháp luật: Nâng cao hiệu lực, hiệu quả của việc thực thi pháp luật, đảm bảo sự nghiêm minh và công bằng trong mọi hoạt động pháp lý. Cần khắc phục tình trạng văn bản pháp luật còn chồng chéo, tính ổn định thấp, thường xuyên phải sửa đổi.

- Đẩy mạnh tư pháp điện tử: Tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin, xây dựng Tòa án điện tử để nâng cao hiệu quả hoạt động, tính công khai, minh bạch và phục vụ người dân tốt hơn. Các hoạt động như nộp đơn, cung cấp chứng cứ, hòa giải, xét xử trực tuyến cần được triển khai.

Thứ hai, nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ tư pháp

- Đổi mới đào tạo và bồi dưỡng: Rà soát, đổi mới chương trình, phương thức đào tạo, bồi dưỡng cán bộ tư pháp để nâng cao trình độ chuyên môn, năng lực công vụ, phẩm chất đạo đức, đáp ứng yêu cầu của NNQPXHCH.

- Xây dựng đội ngũ liêm chính, chuyên nghiệp: Nâng cao chất lượng, đạo đức nghề nghiệp của Thẩm phán, Kiểm sát viên, Điều tra viên, luật sư để xây dựng nền tư pháp trong sạch, liêm chính. Cần chú trọng xây dựng đội ngũ công tâm, bản lĩnh, kỷ cương và nhân ái.

Thứ ba, tăng cường hiệu quả hoạt động quốc tế

- Mở rộng hợp tác quốc tế trong lĩnh vực pháp luật và tư pháp, đặc biệt trong đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, phòng chống tội phạm xuyên quốc gia và khủng bố quốc tế.

- Nghiên cứu, tham khảo và tiếp thu có chọn lọc các thành tựu, mô hình cải cách tư pháp của các quốc gia phát triển, đặc biệt là các nước dân chủ, văn minh.

Thứ tư, hoàn thiện tổ chức bộ máy và hoạt động của ngành tư pháp

- Sắp xếp, tổ chức lại các đơn vị sự nghiệp công lập theo hướng tinh gọn, hiệu quả; đổi mới cơ chế hoạt động của các cơ quan tư pháp để thực hiện đầy đủ chức năng, quyền hạn được giao.

- Đơn giản hóa thủ tục hành chính tư pháp, tôn trọng và bảo đảm đầy đủ quyền tự bào chữa của bị can, bị cáo, đảm bảo công bằng, minh bạch trong các quyết định tố tụng.

Kết luận

Việc hoàn thiện nền tư pháp Việt Nam là một quá trình lâu dài, đòi hỏi sự vào cuộc quyết liệt của toàn Đảng, toàn dân và cả hệ thống chính trị. Xây dựng nền tư pháp chuyên nghiệp, hiện đại, công bằng, nghiêm minh, liêm chính, phụng sự Tổ quốc và phục vụ Nhân dân không chỉ là nhiệm vụ của các cơ quan tư pháp, mà còn là nhiệm vụ của toàn hệ thống chính trị và toàn xã hội. Đây là điều kiện tiên quyết để bảo vệ quyền con người, bảo vệ công lý, tạo lập môi trường kinh doanh an toàn, nâng cao năng lực cạnh tranh quốc gia và củng cố niềm tin của Nhân dân vào Nhà nước. Trong giai đoạn mới, yêu cầu đổi mới tư pháp phải hướng tới: Độc lập tư pháp, tranh tụng đầy đủ, ứng dụng công nghệ, đào tạo nhân lực chất lượng cao và hội nhập quốc tế sâu rộng. Một nền tư pháp liêm chính và hiện đại chính là nền tảng để NNQPXHCH Việt Nam được xây dựng vững mạnh, vì mục tiêu “Dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09/11/2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện NNQPXHCH Việt Nam trong giai đoạn mới;
2. Hiến pháp năm 2013;
3. Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015;
4. UNODC (2019), *Judicial Integrity Principles and Guidelines*;
5. World Bank (2021), *Rule of Law and Economic Development*, WB Publications.